

Vadlīnijas skolēnu zinātniski pētniecisko darbu izstrādāšanai ekonomikā

Skolēna(-u) zinātniski pētnieciskais darbs (turpmāk – ZPD) ekonomikā ir patstāvīgs pētījums ar praktisko pielietojumu par noteiktu tematu ekonomikā. ZPD uzdevums ir veicināt skolēnu izpratni par zinātniski pētnieciskā darba pamatprincipiem, attīstīt skolēnu analītiskās spējas, kritiskās domāšanas prasmi, attīstīt spējas veikt literatūras referatīvo analīzi un pielietot teorētiskās atziņas praksē konkrētu makroekonomisko un mikroekonomisko problēmu izpētē, kas ir ļoti aktuāli skolēnu prasmju veiksmīgai pielāgošanai augstākās izglītības prasībām.

Skolēnu ZPD ekonomikā jāatbilst vispārīgām skolēnu zinātnisko darbu izstrādes prasībām un tehniskā noformējuma prasībām (skat. **Rudīte Hahele** *Skolēna zinātniski pētnieciskā darbība*. Rīga: RaKa, 2005., 68 lpp.).

Skolēnu ZPD izstrādes procesā jāievēro šādas pamatprasības:

- darbs sastāv no titullapas, anotācijas (latviešu un svešvalodā), satura rādītāja, saīsinājumu saraksta (ja ir nepieciešams), ievada, darba pamatdaļām, secinājumiem un priekšlikumiem, izmantoto informācijas avotu saraksta un pielikumiem (ja ir nepieciešami);
- darba iztirzājums jāsadala nodaļās (tas parasti sastāv no 3 nodaļām ar apakšnodaļām);
- pārejai no vienas nodaļas uz citu jābūt savstarpēji saistītai;
- visā darbā nepieciešama vienotā ekonomiskā terminoloģija;
- darba ievadā jāpamato izvēlētais tēmas aktualitāte un nozīme, jānoformulē darba mērķis un uzdevumi, jāizvirza hipotēze (kvantitatīvos pētījumos) vai pētījuma jautājums(-i) (kvalitatīvos pētījumos), jānosauc pētījumu metodes (literatūras referatīvā analīze, novērojumi, aptauja, intervija, eksperiments, testēšana, dokumentu izpēte, statistiskās prognozēšanas metodes, SVID-analīzes metode un citas metodes), kā arī datu apstrādes metodes un tam atbilstošās datorprogrammas, ja tādas izmanto. Ievada beigās jāraksturo darba struktūra un (ja ir nepieciešams) temata norobežojums. Darba mērķa formulējumam jābūt īsam, konkrētam un darbā sasniedzamam;
- teorētiskajā daļā, veicot literatūras referatīvo analīzi, obligāti jānorāda atsauces uz izmantotajiem avotiem (piemēram: (2, 63.lpp.), pie kam ar pirmo skaitli apzīmē autora darba kārtas numuru literatūras sarakstā, bet ar otro – avota lpp.) un jāsniedz arī savi vērtējumi un komentāri;
- tēmas teorētiskajam pamatojumam jābūt apmēram 30-40% no darba kopapjoma (apmēram 25-30 lpp.);
- darbam jābūt uzskatamam, ar ilustratīvu materiālu, datiem, aprēķiniem, kurus grupē tabulās, attēlos;
- darba beigās autors(-i) formulē secinājumus un izvirza priekšlikumus. Secinājumus raksta tēžu veidā un tiem ir jāatspoguļo visas darba nodaļas. Secinājumos jāapraksta izvirzīto uzdevumu izpildes rezultāti, jākonstatē, vai izvirzītā hipotēze ir apstiprinājusies/daļēji apstiprinājusies/nav apstiprinājusies. Priekšlikumiem jābūt konkrētiem, argumentētiem, jābūt norādītam adresātam un realizācijas metodēm;

- ZPD-ā jānodrošina mērķa, uzdevumu un pētījumu rezultātu savstarpējā atbilstība;
- ZPD izstrādē skolēni var izmantot dažādus informācijas avotus: likumus, grāmatas, publikācijas krājumos un žurnālos, uzņēmumu npublicētos materiālus, interneta resursus. Izmantoto informācijas avotu sarakstu jāveido, ievērojot pieņemto avotu secību. Vispirms jānorāda LR likumi, oficiālie statistikas krājumi, pēc tam - grāmatas latviešu valodā, alfabētiskā secībā (pēc autoru uzvārdiem), grāmatas angļu valodā un citās svešvalodās, pēc tam sarakstā jānorāda žurnālu raksti alfabētiskā secībā (pēc autoru uzvārdiem), interneta resursi (norādot pilno interneta adresi un resursa aplūkošanas datumu) un uzņēmumu npublicētie materiāli;
- Pielikumu apjoms nedrīkst pārsniegt vienu trešdaļu no darba apjoma.

Gatavojoties aizstāvēšanai, jāņem vērā, ka aizstāvēšanas laiks ir ierobežots (7 min.). Jāpasaka pats būtiskākais, īpaši, akcentējot pētījuma rezultātus. Aizstāvēšanai jā sagatavo prezentācija, izmantojot *Power Point*. Aizstāvēšanas laikā jā pamato ZPD tēmas aktualitāte, jā raksturo darba mērķis, pētījuma metodes, patstāvīgā praktiskā pētījuma rezultāti, darba galvenie secinājumi un priekšlikumi.

LU Ekonomikas un vadības fakultātes
Tirgzinību katedras lektore
M. oec. Jeļena Šalkovska